

7

Rollenspel 'Jezus redt'

60–75 minuten

KORTE OMSCHRIJVING

De leerlingen spelen samen een bestuursrechtszaak bij de Raad van State na. De Raad van State is de hoogste bestuursrechter van Nederland. In deze rechtszaak is het onderwerp de tekst 'Jezus redt' die meneer Schoonbrood op het dak van zijn boerderij heeft aangebracht. Na een korte voorbereiding in elk team, speelt een aantal leerlingen de rechtszaak na. Tot slot wordt de rechtszaak kort nabesproken.

LEERDOELEN

Leerlingen ervaren hoe een bestuursrechtszaak bij de Raad van State in zijn werk gaat.

DUUR

60 à 75 minuten – afhankelijk van de tijd die u heeft, kunt u de leerlingen meer of minder tijd geven voor de voorbereiding in groepjes en bepalen hoeveel tijd u aan de nabespreking besteedt.

BENODIGD MATERIAAL

Zorg voor onderstaande opstelling van het meubilair in de klas:

Rechters

Gemeente Giessenlanden (2 leerlingen)	Meneer Schoonbrood (2 leerlingen)
Buurvrouw Bijl (2 leerlingen)	Buurman De Wit (2 leerlingen)

De andere leerlingen vormen het publiek en mogen achter de buurman en -vrouw zitten.

Bij een klas van 31 leerlingen heeft u de volgende materialen nodig:

- 7 x rolomschrijving gemeente Giessenlanden
- 7 x rolomschrijving meneer Schoonbrood
- 7 x rolomschrijving buurvrouw Bijl
- 7 x rolomschrijving buurman de Wit
- 3 x rolomschrijving rechters

Er zijn altijd 3 rechters, de andere groepjes kunt u kleiner maken als u minder leerlingen in de klas heeft. Zorg ook voor extra papier.

HET ROLLENSPEL IN GROTE LIJNEN

Hieronder volgt een korte beschrijving van de les. Op de volgende pagina vindt u een uitgebreider stappenplan.

DEEL A: PLENAIRE VOORBEREIDING (15 MINUTEN)

- U legt uit wat bestuursrecht is en welke rol de Raad van State daarin heeft. Daarna introduceert u de casus.
- Nu komt het verloop van de rechtszaak aan de orde en verdeelt u de klas in vijf groepen:
 1. rechters
 2. meneer Schoonbrood
 3. gemeente Giessenlanden
 4. buurvrouw Bijl
 5. buurman De Wit

DEEL B: UITWERKING IN GROEPJES (15 MINUTEN)

- De leerlingen bereiden nu in de vijf groepen hun eigen rol voor. Ze werken hun rol uit met behulp van de rolomschrijving. De rechters zetten hun vragen op papier. De vier andere groepen zetten hun argumenten op papier en bedenken alvast antwoorden op vragen die ze kunnen verwachten.
- De leerlingen kiezen per groep twee woordvoerders. De rechters bepalen onderling wie van hen de zitting voor gaat zitten.

DEEL C: ROLLENSPEL RECHTSAAK (30 MINUTEN)

- De drie rechters en de twee woordvoerders van elke groep nemen plaats in de 'rechtszaal'. Eén van de rechters zit de zitting voor en bepaalt wie wanneer wat mag zeggen. De overige leerlingen nemen plaats op de publieke tribune.

DEEL D: NABESPREKING (15 MINUTEN)

- Na afloop kunt u het proces en de ingebrachte argumenten nabespreken met de leerlingen.

WAT DOET U?

1. Vertel de leerlingen dat ze een rechtszaak gaan spelen. Het is een hoger beroep in een bestuursrechtelijke zaak. Dat hoger beroep is aangespannen bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Deze rechtszaak gaat over de tekst 'Jezus redt' die de heer Schoonbrood met witte dakpannen op het dak van zijn boerderij heeft aangebracht.

De casus

Meneer Schoonbrood, een boer in de gemeente Giessenlanden, heeft op het dak van zijn boerderij met grote witte letters de tekst 'Jezus redt' geschreven. De gemeente Giessenlanden is daar niet blij mee omdat het in strijd is met de welstandseisen. Deze eisen zorgen ervoor dat een bouwwerk mooi in de omgeving past. Daarom heeft de gemeente meneer Schoonbrood verzocht om de witte dakpannen op het dak van zijn woning te verwijderen en het dak in de oude staat te herstellen. Als hij dat niet doet, moet hij een boete betalen. De heer Schoonbrood is het hier niet mee eens en is naar de rechter gestapt. Bij de rechtbank heeft hij geen gelijk gekregen, daarom gaat hij in hoger beroep bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2. Check of de leerlingen de casus begrijpen. Licht de casus kort toe. De gemeente vindt dat de geschilderde dakpannen in ernstige mate strijdig zijn met de redelijke eisen van welstand. De gemeente heeft ingegrepen om te voorkomen dat meer mensen zoiets gaan doen en dat het een 'rommeltje' wordt in het landschap en in de omgeving.

Als de leerlingen vragen aan wie Schoonbrood de boete moet betalen, kunt u vertellen dat dit aan de gemeente is. Die boete is vooral een stok achter de deur om te zorgen dat de heer Schoonbrood doet wat de gemeente wil. Het komt bijna nooit tot inning van een dwangsom.

3. Benoem de verschillende onderdelen van de rechtszaak:
 - a. Eén van de rechters opent de zitting, legt uit over welke zaak het gaat en heet de partijen welkom.
 - b. De heer Schoonbrood krijgt het woord om zijn standpunt toe te lichten.
 - c. De gemeente krijgt het woord om haar standpunt toe te lichten.
 - d. De overige belanghebbenden krijgen het woord om hun visie te geven.
 - Buurvrouw Bijl
 - Buurman De Wit
 - e. Eén van de rechters stelt vragen aan de twee partijen in de rechtszaak en de twee andere belanghebbenden. NB: In een echte zitting mogen alle rechters vragen stellen.
 - f. De heer Schoonbrood en de gemeente krijgen de mogelijkheid een slotopmerking te maken.
 - g. De rechters schorsen enkele minuten om tot een uitspraak te komen.
 - h. De rechters doen uitspraak. Normaal gesproken gebeurt dat schriftelijk, binnen zes weken na de zitting. Maar in dit rollenspel doen de rechters direct uitspraak. De rechters moeten in hun uitspraak de volgende keuze maken:
 - *Beroep is ongegrond*: de rechters vinden de argumenten van de heer Schoonbrood onvoldoende om de beslissing van de gemeente te vernietigen.
 - *Beroep is gegrond*: de rechters geven de heer Schoonbrood geheel of gedeeltelijk gelijk. Het besluit van de gemeente wordt dan vernietigd.

4. Verdeel de klas in vijf verschillende groepen. Naast een groep van drie rechters maakt u vier groepen die ongeveer even groot zijn. Licht de vijf rollen kort toe. De uitgebreidere toelichting op hun rol geeft u de leerlingen op papier nadat u de groepen heeft ingedeeld.
 1. **De rechters** zitten de zitting voor. Dit betekent dat zij bepalen wie het woord krijgt. De rechters houden ook de tijd in de gaten, zodat de zitting niet uitloopt. De rechters moeten bepalen wie er in deze zaak gelijk heeft. Om dat goed te kunnen doen, moeten zij tijdens de zitting vragen stellen aan de gemeente, meneer Schoonbrood, buurman De Wit en buurvrouw Bijl. Deze vragen moeten voor de zitting worden voorbereid.
 2. **Meneer Schoonbrood** is tegen een eerdere uitspraak van de rechtbank in hoger beroep gegaan. Hij moet een toelichting op zijn standpunt geven. Deze toelichting, waarin hij argumenten geeft om zijn standpunt te onderbouwen, moet hij voor de zitting voorbereiden. Ook moet hij zich voorbereiden op vragen van de rechter.
 3. **De gemeente Giessenlanden** heeft bepaald dat de heer Schoonbrood de tekst van zijn dak moet halen. Als hij dat niet doet moet hij 500 euro per week betalen, met een maximum van 13.000 euro. De gemeente moet een toelichting op haar standpunt geven. Deze toelichting, waarin de gemeente argumenten geeft om haar standpunt te onderbouwen, moet de gemeente voor de zitting voorbereiden. Ook moet de gemeente zich voorbereiden op vragen van de rechter.
 4. **Buurvrouw Bijl** woont naast meneer Schoonbrood en is niet blij met de tekst op het dak. Zij zal een korte toelichting geven op haar standpunt. Ook moet ze eventuele vragen van de rechter beantwoorden.
 5. **Buurman De Wit** woont aan dezelfde weg als meneer Schoonbrood, ongeveer 500 meter verderop. Hij heeft geen bezwaar tegen de tekst. Hij zal een korte toelichting geven op zijn standpunt. Ook moet hij eventuele vragen van de rechter beantwoorden.
5. De leerlingen lezen in hun groepje hun rolomschrijving en ze bereiden zich voor op de zitting. De rechters moeten vragen bedenken die ze aan de vier belanghebbenden kunnen stellen. De andere groepen moeten argumenten bedenken die ze kunnen gebruiken tijdens de zitting. Ze bereiden hun verhaal voor en bedenken op welke vragen van de rechter ze antwoord moeten kunnen geven. Laat de leerlingen zoveel mogelijk argumenten, mogelijke vragen en antwoorden op papier zetten. Zorg er ook voor dat iedere groep twee woordvoerders heeft. Bij de rechters hoeft dat niet. Zij kunnen de taken verdelen: iemand die de tijd in de gaten houdt, iemand die de zitting voorziet en iemand die de vragen stelt.
6. Zorg dat de stoelen en tafels in de juiste opstelling staan en nodig de leerlingen uit om plaats te nemen. Het rollenspel kan nu beginnen. U begeleidt het rollenspel. Geef waar nodig aanwijzingen en zorg dat de rechters

- de tijd goed in de gaten houden. Doe dit ook zelf, zodat u nog tijd overhoudt om het rollenspel na te bespreken.
7. Bespreek het rollenspel na met de leerlingen.
- Was het moeilijk of was het makkelijk om de rollen te spelen?
 - Hoe werden de rollen ingevuld? Hoe werden de standpunten geformuleerd?
 - Zijn alle belangrijke argumenten door de verschillende belanghebbenden genoemd?
 - Stelde de rechter de essentiële vragen?
 - Is deze uitspraak in het echt ook mogelijk?

Na een korte bespreking kunt u de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak vertellen. De rechter heeft het beroep van de heer Schoonbrood ongegrond verklaard. Daarvoor gaf de rechter de volgende argumenten:

- De witte dakpannen op het grijze dak contrasteren sterk met de andere grijze daken in deze omgeving. Dit kan dus worden gezien als een ‘welstandsexces’ zoals dat in de welstandsnota van de gemeente genoemd wordt. Volgens de welstandsnota mag de gemeente daartegen optreden. Het welstandsbelang wordt door de rechter gezien als een reëel maatschappelijk belang.
- Daarbij is relevant dat de beperking van de rechten van meneer Schoonbrood geen betrekking hebben op de boodschap die hij verkondigt, in een ander lettertype en een minder opvallende kleur zou de tekst wel op het dak mogen staan. De vrijheid van meningsuiting wordt dus niet onmogelijk door het besluit van de gemeente.
- De rechter is het niet met de heer Schoonbrood eens dat hij zijn mening alleen op deze manier kan uiten.
- De vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst zijn geen ‘absolute’ grondrechten die je overal en altijd hebt te respecteren. Zij kunnen worden ingeperkt door (in een democratische samenleving tot stand gekomen) wet- en regelgeving die noodzakelijk is voor de bescherming van de openbare orde of veiligheid. De welstandsnota van de gemeente Giessenlanden (in combinatie met de Woningwet) kan worden opgevat als wet- en regelgeving die grondrechten inperkt.
- Bovenstaande vrijheden kunnen ook worden ingeperkt als er hinder voor omwonenden ontstaat die zwaarwegend is.

ACHTERGRONDINFORMATIE

Bestuursrecht

Bestuursrecht gaat over beslissingen van de overheid. Als je het niet eens bent met een beslissing van een gemeente, een provincie, een waterschap of de landelijke overheid, kun je naar de rechter stappen.

Afhankelijk van het bestuursrechtelijke terrein ga je naar de Raad van State of de rechtbank. Als het gaat om zaken op het gebied van de ruimtelijke ordening, kom je direct terecht bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In andere zaken wend je je eerst tot een rechtbank. Het gaat dan bijvoorbeeld om bouwzaken, subsidies, kapvergunningen en vreemdelingenzaken. Als je na de rechtbank nog in hoger beroep gaat, kom je meestal terecht bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dan gaat het bijvoorbeeld om de bouwzaken, subsidies, kapvergunningen en vreemdelingenzaken. Het kan ook gebeuren dat je in hoger beroep moet bij andere rechterlijke instanties, zoals het gerechtshof, de Centrale Raad van Beroep in Utrecht of het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Jouw zaak betreft dan bijvoorbeeld een zaak binnen het belastingrecht, ambtenarenrecht, sociale zekerheidsrecht of sociaaleconomisch recht. Bij deze casus ‘Jezus redt’ is de zaak in eerste aanleg naar de rechtbank gegaan, en nu is er sprake van hoger beroep bij de Raad van State. De meeste bestuursrechtzaken komen in hoger beroep bij de Raad van State terecht.

Raad van State

De Raad van State is de hoogste algemene bestuursrechter van Nederland. Daarnaast moet de regering over elk wetsvoorstel advies vragen aan de Raad van State. Omdat er in Nederland een scheiding der machten is, zijn de afdeling advisering en de afdeling bestuursrechtspraak binnen de Raad van State gescheiden georganiseerd. De koning is voorzitter van de Raad van State, maar hij is normaal gesproken niet aanwezig bij vergaderingen. De vicepresident, Piet Hein Donner, heeft de dagelijkse leiding.